

A PESTI VI LAGOSSÁG

LÁTOGATÁS AZ

Mi, nyakig eladósodott szerencsétlen robotosai ennek a szomorú, füstös, fizetés-képtelen városnak, nagy gondjainkban szinte észre se vettük, hogy a főváros sok-sok millió költséggel egy új városrészszel gazdagította Budapestet. A Dunaparton, az akvinkumi ásatások mögött fölépült és hét-főn megkezdte üzemét az új gázgyár, amely a legmodernebb egész Európában. Szakemberek szerint, függetlenül attól, hogy esetleg felvezetik-e a földgázt Budapestre, sürgős szükség volt erre a monumentális gyárra. Harminchárom esztendővel ezelőtt ugyanis negyvenezer köbméter gázszükséglete volt a fővárosnak, ma négyszázezer köbmétert fogyasztunk, tehát a szükséglet három évtized alatt megtízszereződött és a meglevő rozzant gázgyárak már képtelenek voltak elegendő gázt termelni. Ha figyelembe vesszük, hogy a jövő esztendei gázfogyasztást *nyolcvanhat millió köbméterre* preliminálják, akkor a legnagyobb örömmel kell látnunk ennek a gázgyárnak a megnyitását, mert a főváros biztosította a polgárság szükségletét. A törvényhatóság érdeme, hogy ez a nagyszerű gyár programmszerű gyorsasággal felépült, ismét létesített egy olyan alkotást, amelyet büszkén mutathatunk meg az idegeneknek, de amelyből, sajnos, mi, fogyasztó polgárok nem fogunk hasznot látni. Mert olcsóbb lesz-e a gáz csak egy fillérrel is? Nem! A gáz ugyanolyan drága marad, mint eddig, szóval, talán mi fizetjük továbbra is a legdrágábban egész Európában

Iktatószám

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

Tárgy

665.7

Hely

Szerző *V. M.*

Cím *A pesti világosság.*

Idő

"1913"

Forrás: *A Nap.*

Személy

Bp.

1913 X/19

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

a láto és viagitasi anyagot. Usak egy remény vigasztal bennünket, hogy majd felvezetik Budapestre a földgázt és akkor kényszerítve lesz a főváros, hogy olcsó árban adjon világitást a kiszípolyozott polgárságnak.

Tegnap ellátogattam a gázgyárba, ahol dr. Ripka Ferenc igazgató, Bernauer Izidor műszaki igazgató és dr. Buzáth János tanácsnok igen szeretetreméltó módon mutatták be a hatalmas, méreteiben impozáns telepet. Bernauer Izidor, a gázgyár nagyképzetségű, kitünő igazgatója volt oly szíves, hogy végigvezetett a gázgyár helyiségein. Két óra hosszágú tartó sétánk alatt bemutatta a technika csodáit és szemléltető módon magvarázta meg, hogy mi történik azzal a feket szénnel, amely vagonszámra hever a telepen, egész odáig, amíg a gáz el nem jut a lámpáinkba. Itt próbálok visszaadni az ő érdekes felvilágosításait.

Szén és gáz

Az óbudai új gázgyár közvetlen az akvinkumi ásatások mögött és az esztergomi vasut hidja alatt egy négyszázezer négyzetméteres terjedelmű háromszög alaku telken épült. A terület a főváros hatósága kisajátítás útján szerezte meg 1909-ben, minthogy a gázgyár dolgában meghívott nemzetközi szakértő bizottság ezt a teleket találta a legalkalmasabbnak. Miután a gázgyár részére kiszemelt telek nagyrészt mélyen feküdt, mindenekelőtt a teleknek feltöltéséről és árvíz ellen való megvédéséről kellett gondos-

kodni. E célból egy majdnem két kilométer hosszú partvédművet kellett létesíteni. A gázmű vízszükségletének kielégítésére külön önálló vízművet létesítettek a telek északi csucsán, közvetlenül az esztergomi vasuti hid alatt. A gázgyárba érkező évenként huszezer vasuti kocsi rakományt kitevő szénnek a gyár területére való beszállítása, valamint a tizezer vasuti kocsi meghaladó koksznak onnét való elszállítására

JJ GÁZGYÁRBAN

nagyarányu vasuti berendezéseket létesítettek. Magának a gázgyárnak ezek a főrészei:

1. A gázfejlesztő telep, a szén és kokszt szállító berendezéssel.
2. A gáztisztító berendezés.
3. A gáz raktározására szolgáló tartányok.
4. A gázmérő, szabályozó és szállító berendezés.

A gázfejlesztő telep áll a gázfejlesztő kemencékből és a kemencék fűtéséhez szükséges generátor gáztelepből. A gázfejlesztő kemencék Koppers H. esseni mérnök rendszere szerint épültek és hetvennyolc darab kamrából állanak. Minden kamra egy töltésre tizezer kilogramm, vagyis egy vasuti kocsi szenet fogad be. A szén huszonnégy óráig marad a kemencében, azután a kamrát kiüritik és friss szénrel töltik meg. A gáz kihajtása után visszamaradt kokszt a kemencék homlokfalán levő nyílásokon át külön géppel az oltókocsiba üritik. A leoltott kokszt a gödörből két elevátor a koksztálya-lyozóba emeli, ahonnan vagy közvetlenül vasuti kocsi-lyba, vagy közuti szekerekbe lehet a kok-

szot lefejtteni, vagy pedig egy kötélpálva segítségével a koksraktározó telepre, a Duna partján épített hajórakodóba elszállítani.

A gázfejlesztő kemencéket gázzal fűtik. A fűtő gázt magyar barnaszénből fejlesztik és erre a célra tizenhét gázgenerátort építettek. A kemencékből a gáz két csővezetéken át jut a *hűtő és tisztító* berendezésekhez, amelyek két különálló nagy épületben vannak elhelyezve. Az ammóniákat, az eddig a gázgyárakban üzött módszertől eltérően, közvetlen a gázból távolítják el, úgy, hogy magát a gázt hígított kénsavon vezetik át, míg a régi eljárás szerint az ammóniákat

vízzel mossák ki a gázból, aztán az így nyert ammóniákos vizet lepárolgattatják és a lepárolgatásból kifejlődő ammóniákos gőzöket vezetik kénsavon át. Az újabb eljárás sokkal egyszerűbb és olcsóbb, mint a régi. A száraz tisztítókat elhagyva a gáz a gyártott mennyiséget regisztráló gázmérő készülékbe jut. Ez idő szerint három ilyen gázóra van. Az órák mindegyike hatezer köbméter gázt bocsát át, vagyis *száznegyvennégyezer* köbméter mérésére való. A gázmérőből a gáz két csövön át a gáztartókba jut. A gázgyár területén két darab, egyenként százezer köbméter befogadó nagysággal bíró gáztartó épült. A gáztartók, amelyeket a Ganz-Danubius gyár szállított, négyemeletesek, a harangrészek egy vízmedencébe merülnek, amelynek átmérője *ötvenhat méter*. A gáztartókból a gáz egy része a budai csőhálózatba, a nagyobb része pedig az esztergomi vasúti hidra fektetett hatszáz milliméter átmérőjű nyomócső útján a pesti hálózatba jut.

Egy új városrész

A gázgyárhoz egész új városrészt építettett a törvényhatóság. Csinos, magyar stílusban épített házak líszelegnek az akvinkumi romok közelében. A gázgyárhoz tartozik egy kitűnően felszerelt laboratórium, kísérletező gázgyár, javító gépműhely, a raktár és egész sereg irodaépület. A gyár minden részében bőven gondoskodtak a munkások részére étkező helyiségekről, fürdő- és mosdóberendezésekről, ruhatárakról, úgy, hogy a gázgyár berendezése *kényelem és tisztaság tekintetében is mintaszerű*. Igen érdekes a szinte luxussal berendezett munkástelep, amelyen több mint száz 1—2—3 szobás lakás épült. Minden kis lakásnak meg van a maga kertje, még az egyszobás lakások is külön kamrával, angol illemhelylyel, gázvilágítással, resóval és vízvezetékekkel vannak ellátva. A háromszobás lakásoknak még külön fürdőszobájuk is van, míg a többi lakások számára a nőtlen munkások részére berendezett legényszállóban rendeztek be kád- és zuhanyfürdőket. A munkástelepen külön óvoda is épül, nagy kert közepén, játszóhelylyel. Lesz itt külön postahivatal, fővárosi bolt, vendéglő és munkáskaszinó is. Érdekes, hogy a *huszonhat millió* koronával előirányzott költségvetést nemcsak, hogy szigoruan betartották, de egy-két milliónyi megtakarítást is elértek. A megtakarított pénzből építettek azután munkásházakat. A gyönyörű telep létesülése első sorban *Heltai* Ferenc volt polgármester érdeme, aki mellett *Ripka* Ferenc és *Bernauer* Izidor gázgyárigazgatók fejtettek ki fáradhatatlan, megbecsülésre méltó munkásságot. Az új gázgyár már hétfőn megkezdte üzemét, de az ünnepélyes megnyitás csak a tavasszal lesz.

V. M.